

2. Lecke

A romantika

Caspar David Friedrich: Jeges tenger
A képet a romantika szimbólumaként szokták emlegetni

A *romantika*, mely az *aufklérista* hagyománnyal szemben, éppen a felvilágosodott, racionalizált világkép ellen lázad, megpróbálja visszaadni az értelem által lecsupaszított emberi léleknek az érzelem otthonosságát. Kulturális mozgalom jellegét a *Schlegel* fivérek munkássága, illetve az *Athenäum* és az e köré csoportosuló szellemi közösség fémjelzi. A *Sturm und Drang* lázadó és lelkesült túlfűtöttsége sokkal inkább előkészítő eleme volt mindennek, mint a klasszicizmus merev iskolázottsága, amelyet a romantika időnként túlzottan mesterkéltnek minősített, s ami ismételten csak a tagadás szellemét erősítette.

Területei:

- Irodalom, művészet
- Vallás és filozófia
- Társadalmi élet

A romantika a festészetben:

- Francisco Goya,
- Eugène Delacroix,
- William Turner,
- Caspar David Friedrich

Halálélmény a festészetben: Théodore Géricault: *A Medúza tutajja*, 1819-ben festette. A Medúza nevű fregatt hajótörést szenvedett többszáz emberből néhány élte túl.

Zene

Korai romantika (1800 – 1830)

- Beethoven kései műve (pl. 9. szimfónia)
- Franz Schubert
- Rossini

Késői romantika (1850 – 1890)

- Liszt Ferenc
- Richard Wagner
- G. Verdi

Romantikus szerzők még: Dvořák, Grieg, Muszorgszkij, Borogyin, Rimszkij-Korszakov

Olvasmány: Olvassa el: Schleirmacher: *A vallásról* című művét. Budapest: Osiris, 2000 (ford. Gál Zoltán)

Kérdés:

Hogyan értelmezi a vallás fogalmát Schleiermacher?
Milyen változást lát szükségesnek a vallást illetően?

Nemzeti romantika

Angol romantika William Blake művészete.

Első generáció: William Wordsworth és Samuel Taylor Coleridge,
Második generáció: Byron, Walter Scott, John Keats, Percy.
Nem volt egységes mozgalom.

Hallgassa meg az angol „alternatív himnuszt”. (Blake: „Jerusalem”)

<https://youtu.be/MKRHWT6xdEU>:

Feladat:

Elemesse, hogyan jelennek a műben a romantika egyes elemei!

Francia romantika Madame de Staël, Victor Hugo, és a költő Alphonse de Lamartine.

Orosz romantika: Alekszandr Szergejevics Puskin és Mihail Jurjevics Lermontov.

A filozófiával leginkább a német romantika áll kapcsolatban, amelynek a mozgalma a többihez képest meglehetősen koherens.

Caspar David Friedrich: Vándor a ködtenger fölött (1818)

Német romantika

1. **Jénai romantika.** Képviselői:
Novalis,
Schlegel fivérek
Ludwig Tieck,
Friedrich Schleiermacher teológus és filozófus,
Wilhelm Heinrich Wackenroder.
2. **Berlini romantika.** Képviselői:
E. T. A. Hoffmann
Heinrich von Kleist.
3. **Heidelbergi romantika.** Képviselői:
Bettina von Arnim,
Achim von Arnim,
Clemens Brentano,
Adelbert von Chamisso,
Joseph von Eichendorff.

További német romantikus írók, költők: Novalis, Hölderlin, Jakob Grimm és Wilhelm Grimm – a népmesevilág feltámasztói, Wilhelm Hauff meseíró, Heinrich Heine.

Általános életérzés: vissza a múltba, elszakadás az élet prózaiságától, halálvágy, amelyet Novalis „Holtak éneke” c. költeménye is jól mutat:

*„Ó, az óra gyorsan eljár,
jöjjetek, szeretteink!
Verd a földnek szellemét le,
a halálnak fejtsd a titkát,
szól az élet szent igéje,
rajta, lássatok!
Országodnak íme vége,
Tompá fényed egyre ritkább,
börtönödbe hullsz le végre,
föld, hatalmad már halott.”*
(ford.: Rónay György)

Novalis (Friedrich Hardenberg) 1772-1801

Schlegel fivérek és az Athenaeum

A.W. Schlegel (1767-1845)

1798 és 1800 jelent meg, a romantika meghatározó orgánuma, az Athenaeum. A romantika legfontosabb személyei publikáltak benne, mint például a Schlegel fivérek mellett Novalis, Schleirmacher.

Athenaeum.

Eine Zeitschrift

von

August Wilhelm Schlegel

und

Friedrich Schlegel.

Ersten Bandes Erstes Stück.

Berlin, 1798.

bey Friedrich Vieweg dem Älteren.

„A romantikus költészet az egyetemesség haladó költészete. Rendeltetése nemcsak az, hogy a költészet szétkülönült műfajait ismét egyesítse, és a költészetet összekapcsolja a filozófiával és a retorikával. Szándéka és feladata költészetet és prózát, zsenialitást és kritikát, műköltészetet és természetes költészetet is hol keverni, hol vegyíteni, a költészetet élővé és társassá tenni, az élcet költőiesíteni, a művészet formáit mindenféle alkalmas műveltséganyaggal megtölteni és telíteni, s a humor lendületével átlelkesíteni. Átfog mindent, ami csak költői, a művészet legnagyobb rendszereitől, melyek maguk is több rendszert foglalnak magukban, a sóhajig és csókidig, melyet a költő gyermek sóhajt el művészet nélkül való énekében.”

Friedrich Schlegel: 116. töredék (Athenaeum, 1798) (ford. Rónay György)

Feladat:

Elemesse és értelmezze az Athenaeum töredék alapján a romantika fogalmát!

Összefoglalás: A romantika a 19. század korstílus, szinte minden művészeti ágra kiterjedt (költészet, zene, festészet), valamint erőteljesen meghatározó a filozófia területén. Főként a német romantika. Kialakulásának kezdete a 18. század vége, virágkora a 19. század első fele, a század későbbi korszakában az ún. kései romantika és a romantikából kiinduló irányzatok jelentősek. A romantika végét szokták Eugène Delacroix halálának időpontjával jelölni (1863), amely ugyanúgy szimbolikus, mint a barokk végét Bach halálával azonosítani. A romantikából nő ki a hegeli filozófia utáni korszak néha élet- és egzisztenciál-filozófiáknak nevezett fordulata, és a 20. század jelentős részét meghatározó egzisztencialista gondolkodás, amely – a romantikához hasonlóan – nem különíthető el a művészetektől.

Jelen dokumentum a Szegei Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával.
Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

